

ЩОДО МОЖЛИВИХ ЗАХОДІВ ЗІ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ ПОШИРЕННЮ COVID-19

Соціально-економічна сфера

Ухвалення Верховною Радою України низки законів, зокрема «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникнення і поширення коронавірусної хвороби (COVID-19)» (від 17.03.2020 № 530-IX) та «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникнення і поширення коронавірусної хвороби (COVID-19)» (від 17.03.2020 № 533-IX) сприяло нормативно-правовому врегулюванню питань, пов'язаних із запобіганням поширенню захворювання, викликаного згаданим вірусом.

Утім, згадані нормативно-правові акти не позбавлені певних недоліків.

Так, ст. 1 Закону № 533-IX вносить зміни до ст. 52 Податкового кодексу України щодо звільнення УСІХ господарюючих суб'єктів від плати за землю на період з 1 березня по 30 квітня 2020 року. Вважаємо, що такий загальний підхід є нерациональним. Звільнення від плати за землю доцільне лише для зниження витрат підприємств, роботу яких призупинено чи різко скорочено через карантинні заходи. Надто широке застосування такого звільнення може негативно вплинути на місцеві бюджети, які й без цього потерпають від зменшення надходжень від єдиного податку. Подібна ситуація складається й зі звільненням від оподаткування УСІХ власників об'єктів нежитлової нерухомості. **Отже, вказані норми потребують доопрацювання з метою їх цільового застосування.**

При розробці відповідних компенсаційних заходів для економіки та громадян має бути врахований як іноземний, так і національний досвід у цій сфері, а також враховані особливості виконання норм законодавства органами

виконавчої влади та місцевого самоврядування. **Зважаючи на це, вважаємо за доцільне доповнити прийняті першочергові заходи наступними.**

1. Щодо пом'якшення негативного впливу різкого гальмування чи зупинення економічної активності внаслідок карантинних заходів:

- опрацювати заходи щодо недопущення масового поширення неплатежів в економіці;
- впровадити механізм документального підтвердження відсутності чи суттєвого скорочення діяльності підприємств та ФОП для подальшого використання при звільненні від оподаткування та визначенні умов формажору;
- визначити постановою КМУ перелік побутових послуг, послуг закладів громадського харчування, послуг роздрібної торгівлі тощо, які можуть надаватися на дому або з доставкою до місця проживання отримувача із застосуванням необхідних засобів захисту.

2. Щодо функціонування транспорту:

- з метою збереження комунікаційної цілісності країни та для запобігання поширенню «тіньових» перевезень, які посилюватимуть ризик перенесення вірусу, забезпечити міжміське сполучення автомобільним та залізничним транспортом на критично важливих маршрутах;
- розробити обов'язкові для перевізників процедури санітарної обробки рухомого складу;
- забезпечити постійний температурний скринінг пасажирів міжміського сполучення (це також може бути додатковим засобом виявлення захворілих).

3. Щодо підтримки осіб літнього віку (група підвищеного ризику щодо поширення та важкості захворювання на коронавірусну інфекцію):

- сформувати пакети соціальної допомоги літнім людям силами соціальних служб громад (у т.ч. з передбаченням додаткової субвенції на ці цілі з бюджетів вищих рівнів) з метою мінімізації ризиків зараження: базове медичне обслуговування, доставка продуктів та предметів першої необхідності тощо;
- організувати дистанційне оформлення особам літнього віку адміністративних та комунальних послуг (включаючи сплату за послуги);
- запровадити цільову комунікаційну кампанію з орієнтацією на літніх осіб щодо переваг онлайн-покупок (до такої кампанії може бути залучено мережі Інтернет-торгівлі, операторів мобільного зв'язку та провайдерів

Інтернет-послуг).

4. Щодо забезпечення продовольчої безпеки:

- опрацювати питання функціонування організованих продовольчих ринків із обов'язковим дотриманням необхідних протиепідемічних вимог;
- налагодити постійний моніторинг експортних контрактів щодо продовольчих товарів та фуражу для запобігання дефіциту на внутрішньому ринку;
- забезпечити викуп через уповноважених агентів у сільськогосподарських товаровиробників та домогосподарств надлишків сільськогосподарської продукції, що утворюються внаслідок втрати традиційних каналів збуту.

5. Щодо компенсаційних заходів скорочення зайнятості та доходів:

- надати можливості в межах ОТГ працівникам, відрізанним від звичайних місць роботи через припинення транспортного сполучення, іншим працівникам, які мають вимушені перерви у зайнятості, залучатися до інших видів діяльності;
- внести зміни до трудового законодавства щодо дистанційної (надомної) роботи, прирівнюючи її до роботи на робочому місці, що надається роботодавцем, за умов постійного перебування працівника на зв'язку (телефонному або Інтернет-зв'язку), виконання ним роботи за кваліфікацією, професією, передбаченою посадою за місцем зайнятості, за вказівкою та під контролем роботодавця.

6. Щодо ризику зниження рівня платежів за комунальні послуги:

- заборонити на період проведення карантинних заходів погіршувати умови та підвищувати тарифи на послуги водо-, газо-, електро- теплопостачання;
- забезпечити прийняття даних щодо показників лічильників (де це передбачено договорами) онлайн або телефоном;
- зобов'язати надавачів забезпечити повну дистанційність у вирішенні питань, пов'язаних з забезпеченням (оформленням) надання комунальних послуг;
- відтермінувати переоформлення договорів на надання житлово-комунальних послуг, заплановане на квітень 2020 року.

7. Щодо підтримання цінової стабільності:

- розглянути можливість запровадження тимчасових граничних надбавок для торговельних мереж на продовольство, фармацевтичні товари та

продукцію медичного призначення;

- посилити заходи запобігання проявів недобросовісної конкуренції у вигляді завищення цін та створення штучного дефіциту;
- забезпечити оперативний моніторинг цін на паливно-мастильні матеріали, вартість пасажирських та вантажних перевезень з метою недопущення виникнення спекулятивних тенденцій та зловживань.

8. Щодо компенсації втрати частини бюджетних надходжень:

- запровадити дотації з Державного бюджету місцевим бюджетам на компенсацію втрати плати за землю, податку на нерухоме майно та за об'єкти нежитлової нерухомості в період карантинних заходів відповідно до вимог ст. 103 Бюджетного кодексу України;
- дозволити частково спрямовувати субвенції, надані із загального фонду Державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій, на компенсацію втрат місцевих бюджетів внаслідок заходів із запобігання поширенню коронавірусу;
- диференціювати ставки ПДВ: тимчасове підвищення ставки ПДВ до 23 % з одночасним впровадженням ставки в 10 % для товарів першої необхідності (така практика була випробувана у країнах ЄС, які в умовах кризи зіткнулися з потребою фінансування додаткових бюджетних видатків);
- запровадити на постійній основі підвищену ставку ПДВ у розмірі 23 % на товари розкоші: до переліку об'єктів оподаткування ПДВ за підвищеною ставкою доцільно віднести, зокрема, операції з придбання автомобілів з великим об'ємом двигуна, квадрациклів, яхт, ювелірних виробів, коштовних ручних годинників тощо;
- скасувати максимальну величину бази нарахування єдиного внеску;
- розширити групу підакцизних товарів шляхом включення до них, зокрема, харчових продуктів, які є: а) товарами преміум-класу; б) шкідливими для здоров'я (так, у світі існує практика додаткового оподаткування товарів з підвищеним вмістом цукру тощо);
- забезпечити пошук компенсаторів зниження податкових надходжень до Державного та місцевих бюджетів, зокрема через дострокове перерахування прибутку НБУ, а також частини прибутку державних підприємств;
- скоротити видатки Державного бюджету при недопущенні скорочення видатків за захищеними статтями, врахувавши пропозиції розпорядників бюджетних коштів;

- продовжити термін подання проектів на фінансування з Державного фонду регіонального розвитку України та їх розгляду.

9. Щодо курсової стабільності:

- на період карантину відновити обов'язковий продаж валюти експортерами, скоротити термін повернення валютної виручки з-за кордону, відновити мораторій на інвестиції за кордон для юридичних і фізичних осіб, мораторій на репатріацію дивідендів нерезидентами; встановити щоденні ліміти купівлі готівкової валюти для фізичних осіб;
- нормативно визначити вичерпні повноваження та інструментарій НБУ щодо швидкого реагування на спекулятивні валютні операції (зокрема, доцільно визначити цільовий коридор коливань валютного курсу та чіткі правила дій у ситуації наближення курсових значень до граничних меж).

10. Щодо підтримання стабільності банківської системи:

- скасувати оподаткування доходу фізичних осіб у вигляді процентів за банківськими депозитами;
- збільшити гарантовану суму вкладу фізичної особи;
- забезпечувати банки готівковими грошима для запобігання ускладненням отримання готівкових коштів у банкоматах, опрацювати механізми впровадження безвідсоткового зняття коштів з карток «чужих» банків.

11. Щодо налагодження інклюзивного соціального діалогу:

- активізувати діалог держави, місцевого самоврядування та бізнесу щодо спільної відповідальності за протидію поширенню захворювання, забезпечити партнерство регіонів, громад, бізнесу і влади, громадян у протидії негативним наслідкам пандемії;
- створити на регіональному та місцевому рівнях координаційні ради з протидії поширенню COVID-19 на чолі з головами відповідних державних адміністрацій за прикладом Координаційної ради з протидії поширенню COVID-19, утвореної Указом Президента України від 16.03.2020 № 88, за участю представників бізнесу;
- підвищити ефективність інформаційної кампанії щодо карантинних заходів, поширення інформації щодо реального стану захворюваності, готовності медичних закладів, наявності «гарячих ліній»;
- забезпечити діалог з місцевими елітами та громадськими активістами, що представляють національні спільноти та меншини, щодо спільної координації превентивних заходів та дотримання карантину;
- заохочувати роботодавців до соціальної відповідальності перед

- працівниками та місцевими мешканцями;
- сприяти на місцевому рівні організації доставки продуктів харчування та ліків для незахищених верств населення, заохочувати волонтерську діяльність у цій сфері.